

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

**Циклова комісія соціально-гуманітарних, філологічних дисциплін
та фізичної підготовки**

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни «Політологія»
вибіркових компонент

освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
272 Технічне обслуговування та ремонт повітряних суден і авіадвигунів

за темою 2 - Політична влада

Вінниця 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від _30.08.2023 №_7_

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного
університету внутрішніх справ
Протокол від _28.08.2023 №_1__

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від _30.08.2023 №__7_

Розглянуто на засіданні циклової комісії соціально-гуманітарних,
філологічних дисциплін та фізичної підготовки, протокол від _28.08.2023
№_1_

Розробник: викладач циклової комісії соціально-гуманітарних, філологічних
дисциплін та фізичної підготовки, спеціаліст вищої категорії Хомяк О.В.

Рецензенти:

1. Викладач Кременчуцького національного університету
ім.М.Остроградського, к.пед.наук, доц., доцент кафедри психології,
педагогіки та філософії Сошенко С.М.
2. Викладач циклової комісії соціально-гуманітарних, філологічних
дисциплін та фізичної підготовки Кременчуцького льотного коледжу
ХНУВС, доктор філософії, викладач вищої категорії Кірюхіна М.В.

План лекції

1. Поняття влади, її функції та тенденції розвитку.
2. Форми організації державної влади та форми правління в сучасному світі.
3. Державний устрій та політичний режим.

Рекомендована література:

Основна

1. Конституція України. - К. 2011.
2. Погорілий Д.Є. Політологія: кредитно-модульний курс. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури. Фірма «Інкос». 2008. - 432 с.
3. Політична система сучасної України. Особливості становлення, тенденції розвитку. - К.,-1998.
4. Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В.П. Горбатенко. – 2-е вид. – К.: Генеза, 2004. -736 с.
5. Політологія (за ред. Н.И. Сазонова).-Х., 2001.
6. Політологія /За ред. А.Колодій.- К., 2003.
7. Політологія /За ред. О.В. Бабкіної, В.П. Горбатенка. -К., 2001.
8. Рудич Ф.М.Політологія. Підручник. - Київ.,-2005.
9. Себайн Д., Торсон Т. Історія політичної думки.-К., 1997.
10. Урін О.В. Політологія. Конспекти курсу лекцій з таблицями та схемами (шосте видання). - Кременчук.- 2010, - 323 с.
11. Шляхтун П. П. Політологія - К., 2007.

Допоміжна

1. Головатий М. Проблеми і білі становлення української еліти //Нова політика, 1999.- №2.- С.45-50.
2. Кухта Б., Теплоухова Н. Політичні еліти і політичне лідерство.-К.,1997.
3. Куць О. Етнополітичні аспекти розбудови української держави.-Х.,1999.
4. Мала енциклопедія етнодержавознавства.-К.,1996.
5. Нагорна Л.П. Політична культура українського народу. Історична ретроспектива і сучасні реалії. К.,- 1998.
6. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. В 2-х т. – К. 1994.
7. Приходько С.М. Політичні аспекти теорії еліти в українській сучасно-політичній думці ХХ ст. – К., 1999.
8. Гончарова О. С., Матета О. А. Політична еліта України: лекційний курс і

практикум: Навчальний посібник. – Харків: Антиква, 2018. – 227 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://http://pidruchniki.ws/politologiya/>
2. <http://www.info-library.com.ua/>

Текст лекції

1. Поняття влади, її функції та тенденції розвитку.

“Влада – здатність і можливість здійснювати свою волю, чинити вирішальний вплив на діяльність, поведінку людей за допомогою певних засобів, зокрема авторитету, права, насильства...”¹, – таке визначення влади дає сучасний політологічний енциклопедичний словник. В той же час в класичному словнику В.І. Даля “Влада – це право, сила і воля над чим-небудь, свобода дій ... управління ...”.

В політичній науці можна виділити такі визначення влади:

- влада – особливий тип поведінки людей на засадах нав’язування своєї волі іншим (біхевіоризм);
- влада – здатність досягти певної мети (як в суспільстві, так і в природі) – телеологізм;
- влада – здатність мобілізувати ресурси суспільства для досягнення мети, яка ним визначена (функціоналізм);
- влада – особливий вид відносин між управлінцями та підлеглими (структуралізм).

Таким чином, **влада – це здатність і можливість розпоряджатись ким-небудь, чим-небудь за допомогою права, авторитету, волі, примусу, капіталу, інформації;**

це – політичне панування над людьми;

це – система державних органів, особи, органи, які мають відповідні державні, адміністративні повноваження.

Політика і влада – неподільні та взаємообумовлені. Серед основних різновидів влади (економічна, політична, військова, духовна, сімейна, харизматична, фобократія (влада страху)) політична влада займає особливе місце. **Політична влада містить протиріччя між суб’єктом та об’єктом владарювання.** Тобто влада є здатністю чинити вплив за допомогою певних засобів, що викликає опір у частини населення. До того ж, поняття “політична влада” ширше за поняття “державна влада”, бо

стосується і партій, громадських організацій, етнічних, міжнародних відносин тощо.

Відмінність політичної влади від державної

Політична влада	Державна влада
<ul style="list-style-type: none"> - Може функціонувати без апарату примусу, не спираючись на інститути права, а за допомогою організацій на основі політичних та ідеологічних цінностей; - закріплює пріоритетність інтересів суб'єктів влади, які стають загальнообов'язковими; - функціонує в різноманітних видах: державна, партійна, регіональна, міжнародна та інших; - на сучасному етапі домінуючими формами панування суб'єктів стають політичний вплив, довіра, співробітництво, стимулювання, а також залучення народних мас до прийняття політичних рішень; - об'єктивні умови – відносини, які обумовлюють вольові дії людей; 	<ul style="list-style-type: none"> - Існування особливого апарату з притаманними йому матеріальними засобами впливу на людей, спираючись на інститути права; - всезагальність та безособовість, вираження не приватної, а всезагальної волі; - легальність використання сили; - обов'язковість її рішень для всякої іншої влади; - легітимність влади як виправдання застосування сили та обмеження свободи, коли громадяни визнають правомірність існуючого політичного порядку; - моноцентричність та

Основні типи (джерела) авторитетної політичної влади (за Максом Вебером):

<p>←</p> <p>Традиційна (патріархальна) влада (спадкова влада)</p>	<p>↓</p> <p>Харизматична влада (безперечна віра лідеру)</p>	<p>→</p> <p>Раціональна- правова влада (легітимна влада)</p>
--	--	---

Основні функції державної політичної влади:

- формування політичної системи суспільства;
- створення певного типу правління, політичного режиму, державного устрою;

– керівництво органами влади, політичними й неpolітичними процесами;
контроль над політичними та іншими відносинами

– загальні, регулятивні, контрольні функції, які конкретизуються в політиці:

- управлінні, прийнятті рішень;
- виборі цілей, визначенні завдань виконавцем;
- підборі кадрів, створенні власної структурної організації

Політичні відносини влади універсальні (присутні у більшості видах суспільних відносин), здатні проникати в усі сфери життя й діяльності, про що свідчить і структура влади:

На сучасному етапі **структура інституціональної політичної влади має три рівні:**

- макрополітична: система вищих, центральних інстанцій;
 - мезорівень (середній, проміжний) – апарат середньої ланки, до муніципальних органів, пов'язує політичну владу з неpolітичними інституціями;
 - мікрорівень – політичне спілкування людей, малих груп, самоуправління.
- На базі політичної культури, переконань, думок тощо.

Американський політолог **А. Тоффлер** наголошує на новій тенденції влади в **XXI столітті**. Він вважає, що **влада – це “стілець на трьох ніжках” – насильстві, багатстві та знаннях**, причому зараз **підвищується саме роль знання**, як в економіці так, і у владних відносинах. Таким чином, можна виділити такі **основні**

тенденції розвитку політичної влади:

шляхи досягнення політичної влади: – парламентський, легітимний, реформістський; – революційний, контрреволюційний,	перспективи розвитку: – демократизація, гуманізація, правовий характер; – авторитаризація, бюрократизація,	Влада, обмежена правом, стає справедливою, а з підвищенням ролі інформації у демократичному суспільстві –
--	---	--

2. Форми організації державної влади та форми правління в сучасному світі.

Організація, здійснення державної влади має три форми:

↓	↓	↓
Порядок утворення та функціонування органів державної влади та управління – форми правління	Адміністративно-територіальна організація державної влади – державний устрій	Методи, засоби здійснення влади, характер відносин її з людьми – політичний режим

Вибір тієї чи іншої форми правління залежить як від традицій, так і рівня розвиненості демократичних інституцій, політичної свідомості, культури громадян.

Монархія

(повноваження верховної влади – у однієї особи: короля, царя, шаха)	
а) виборна або спадкова монархія;	
б) необмежена:	
деспотична (обожнювання монарха та його свавілля)	абсолютна (монарх не обожнюється, але сам собі закон)
в) дуалістична монархія: монарх формує уряд, діють два вищих державних органи: монарх та уряд, чи монарх і парламент, або два монархи (<i>Австро-Угорщина</i>);	
г) станово-представницька: монарх – голова держави, але є дорадчий представницький орган, як <i>Дума в Росії до 1917</i> ;	
д) теократична монархія абсолютна влада релігійного лідера зливається з державною (<i>Ватикан</i>);	

е) обмежена: парламентська, конституційна:

таких форм монархічного правління найбільше в сучасному світі: Великобританія, Швеція, Норвегія, Данія, Нідерланди, Іспанія, Японія... («король царює, але не править»).

Головна ознака парламентської монархії – політична відповідальність уряду перед парламентом за свою діяльність. Влада монарха не розповсюджується на сферу законодавчої діяльності і значно обмежена в сфері управління. Закони приймає парламент, а монарх їх лише підписує та не володіє правом вето.

Якщо парламент (нижня палата) висловить уряду недовіру чи відмовить в довірі, уряд повинен піти у відставку або повинен бути відправлений у відставку монархом. Проте зазвичай це повноваження парламенту врівноважується правом уряду запропонувати монарху розпустити парламент (нижню палату) і призначити нові вибори з тим, щоб конфлікт між законодавчою і виконавчою владою розв'язав народ: якщо він підтримає уряд, то в результаті виборів в парламенті утворюється більшість з його прихильників, якщо ж виборці з урядом не згодні, то і склад парламенту виявиться відповідним, а уряд буде змінений. Як ніде у світі, в Європі чимало конституційних (парламентських) монархій – в 11-ти державах. Проте, в Європі, як і у світі, в цілому, переважають республіки.

Республіканські форми правління

Республіка	
(повноваження державної влади – у представницьких органів, які періодично переобираються.	
президентська	парламентська
Всенароднообраний президент – глава держави та уряду (прем'єра немає); президент не може розпускати парламент (законодавчий орган), але має право veto на його рішення. Діє система протизваг трьох гілок влади. Діє незалежна судова влада. Не обов'язкова контрасигнація (віза міністра на укази)	Верховенство парламенту (Президент може ним обиратись, а може й не обиратись). Глава держави – глава уряду, який формує парламентська більшість, уряд підзвітний парламенту, діє система протизваг гілок влади. Обов'язкова контрасигнація (віза міністра на укази)
змішані форми правління	
в) Парламентсько-президентська	г) Президентсько-парламентська

Всенародне обрання як президента, так і парламенту	
Паритет повноважень президента і парламенту: уряд формується парламентом відповідальний перед ним, але Президент має право veto, очолює РНБО.	Більшість повноважень у Президента, уряд формується президентом, але парламент може висловити уряду недовіру, наслідок – відставка.

Класичною президентською республікою прийнято вважати США. Президент – глава держави, уряду, обирається позапарламентським шляхом. В той же час, за принципом розподілу влади діє чітка система противаг, відповідно Президент, Конгрес (Сенат та палата представників) і Верховний Суд наділяються такими повноваженнями, які дають їм змогу впливати один на одного. Так, хоча й Президент не має права розпускати парламент, але має право накласти veto на його законопроекти, яке можливо подолати лише кваліфікованою більшістю голосів обох палат. Президент формує уряд, але за участю Конгресу. В США діє широко розвинена Незалежна судова влада. Надання статусу “міністерства” (департаменту) – в компетенції Конгресу, але призначення, звільнення голів департаментів – за Президентом. Єдиного кабінету міністрів фактично не існує як виконавчого органу влади, бо спільні засідання “міністрів” мають статус лише дорадчого органу при Президенті і навіть не протоколюються. Таким чином, діє персонально-галузева відповідальність голів департаментів перед Президентом. Аналогічна система “сильної” виконавчої влади діє в більшості країн Латинської Америки.

Парламентські республіки існують в ФРН, Італії, Австрії, Швейцарії, Фінляндії, Туреччині... Верховенство парламенту забезпечується тим, що саме він, обраний на багатопартійній основі, формує уряд, президент, як правило, теж ним обирається та має досить обмежені функції. Діє й система противаг між гілками влади. Президент має право veto, розпуску парламенту, але тільки за згодою уряду, який підзвітний лише парламенту. Прем’єр-міністр – лідер правлячої партії (чи коаліції партій), фактично перша особа в державі. Парламент може висловити уряду вотум недовіри, після чого той іде у відставку, але складає свої повноваження перед Президентом, який або приймає відставку, або розпускає парламент і оголошує нові вибори. Так діє система противаг між двома гілками влади. Цікаво, що і при парламентській системі влади Президент формально є главою держави, але його повноваження мають переважно представницький

характер. Головною посадовою особою є фактично глава уряду. Президент несе відповідальність перед парламентом лише у разі антиконституційних дій.

В той же час між парламентськими республіками сучасного світу є відмінності. Так, в ФНР Канцлер (глава уряду) має значно більші права, ніж в інших парламентських країнах, є головою виконавчої влади, тільки за його рекомендаціями Президент призначає, звільняє міністрів. Канцлер визначає загальнополітичний курс і несе відповідальність за нього. При розбіжностях між міністрами, рішення приймає уряд. Аналогічна модель управління діє в Австрії.

Термін “парламент” як назва вживається у 40 державах, “народні (національні) збори” – у 37, “конгрес” – у 16, “національна асамблея” у 15, “державні збори” – в 14; до того ж є й такі: “собор”, “кнесет”, “ландтаг”, “генеральні кортеси”, “риксдаг”, “скупщина”, “сейм”, “сенат” (за даними 2000р.)⁴.

Поширені сьогодні й **змішані форми правління: “президентсько-парламентські” та “парламентсько-президентські”**, які відрізняються обсягом повноважень Президента, уряду та парламенту.

У наші дні змішані республіканські форми правління є досить поширеними: тільки в Європі їх мають Австрія, Болгарія, Ірландія, Ісландія, Македонія, Польща, Румунія, Словенія, Фінляндія, Франція і Хорватія. До змішаної форми тяжіє і більшість країн, що утворилися на терені колишнього СРСР. Сутність тієї чи іншої змішаної форми правління визначається не арифметичними підрахунками якостей, що відрізняють її від інших сучасних форм. Найважливішим є співвідношення конституційних і реальних повноважень у сфері виконавчої влади, якими володіють президент і прем'єр-міністр. За таким критерієм окремі країни зі змішаною республіканською формою правління мало чим відрізняються від парламентарних (Австрія, Ісландія, Словенія) чи президентських (Польща, Румунія, Франція) республік.

Конституції більшості відповідних держав припускають можливість своєрідного дрейфу форми правління в межах зміни співвідношення повноважень між президентом і прем'єр-міністром. Це пов'язано з невизначеністю і надмірною узагальненістю окремих конституційних положень щодо виконавчої влади. Подібна якість основних законів не може сприйматися однозначно. Як результат, статус президента і прем'єр-міністра може змінюватися залежно від суспільно-політичних обставин, що склалися

на даний момент, і навіть від авторитету політиків, які займають відповідні посади.

Типовим прикладом президентсько-парламентської форми правління є Франція. Президент з 1962 р. обирається прямими виборами, формує уряд, але сам головує в Раді міністрів. Прем'єр очолює кабінет міністрів, який лише готує рішення для Ради міністрів. Президент має право розпуску парламенту, чого не може зробити глава держави навіть в президентській республіці. Тобто главою держави та виконавчої влади є президент. Функції парламенту зводяться в основному до законотворчої діяльності. Цікаво, що переважна більшість пострадянських республік та країн Східної Європи (за винятком Латвії, Естонії, Албанії, Чехії, Словаччини, Угорщини, Молдови) мають чи мали саме президентсько-парламентську форму правління. В той же час в повноваженнях гілок влади в цих країнах є суттєві відмінності, про що мова детальніше піде в наступних темах.

Парламентсько-президентська система є ускладненим варіантом президентсько-парламентської, із збереженням впливу президента на прийняття рішень, однак і з забезпеченням йому можливості перекласти відповідальність на прем'єр-міністра. **Партійний характер відносин між парламентом, урядом і Президентом у парламентсько-президентських республіках має свої переваги і недоліки.** Пов'язані вони із самою природою партій – організацій, які покликані представляти у владі різні суспільні інтереси.

Переваги та недоліки парламентсько-президентської форми правління	
Переваги виявляються у змагальності політичного процесу, існування альтернативних центрів влади, які здатні запропонувати альтернативні способи вирішення суспільних проблем і відтак убезпечити, з одного боку, громадян від монополізації влади якимось одним центром, а з іншого – державну систему від	Недоліки партійної політики також пов'язані з її природою представництвом партіями лише частини суспільних інтересів. Відтак ці інтереси можуть суперечити один одному, що вносить конфлікт у владні відносини, може призвести до нестійкості коаліцій і падіння урядів не внаслідок невідповідності їх дій певному ідеалу (нехай і у розумінні конкретної політичної сили, яка має на цей момент

Таким чином, деякі країни Східної Європи, як Польща, Хорватія, а за ними і Україна в пошуках кращої моделі правління стали на шлях перетворення з президентсько-парламентської в парламентсько-президентську. Але для успішності цього потрібно насамперед чітко прописати розмежування повноважень між різними інституціями влади та, безумовно, дотримуватись цього, навіть під загрозою правових санкцій за порушення визначених норм.

3. Державний устрій та політичний режим.

Державний устрій – це територіальна організація державної влади, поділ її на певні складові частини з метою найкращого управління суспільством. **Форма державного устрою** – це спосіб організації державної влади, який визначається характером взаємовідносин держави як цілого і її складових частин. Свій вияв форма державного устрою знаходить в особливостях політико-територіальної організації держави та її адміністративно-територіального устрою. За державним устроєм всі держави поділяються на прості – **унітарні**, (якщо жодна з частин її території не наділена статусом державного утворення) та **складні** – **федерація** (державна територія якої складається з територій її членів — суб'єктів державних утворень);

– **конфедерація** (міждержавне об'єднання з певними, визначеними в установчому акті цілями та більш широкими повноваженнями суб'єктів); в минулому ще була – **імперія** (метрополія, яка має колонії, домініони.)

Різновиди державно-територіального устрою

Прості: унітарні:	Складні: федерація, конфедерація
-------------------	----------------------------------

єдина конституція; - територія має лише адміністративно-територіальний поділ; - єдина система органів державної влади; єдина судова система; - може бути як однопалатний, так і двопалатний парламент; - централізація всього державного апарату, прямий контроль за місцевими органами влади; - єдине громадянство.	- суверенні права мають суб'єкти держави (в межах, які встановлені законодавством); - суб'єкти мають власні законодавчі органи, окремі закони, які не можуть суперечити загально-федеральному законодавству; - є двопалатний парламент, одна з палат якого представляє суб'єктів держави; - окрім загальнодержавної мови можуть надавати офіційний статус іншій мові; - можливе подвійне громадянство; Конфедерація має більш вільні суб'єкти, ніж федерація.
---	---

Територія унітарної держави навіть формально є єдиною. Її складові частини найчастіше мають статус адміністративно-територіальних одиниць. **Адміністративно-територіальні одиниці — це частини території держави, організаційно відокремлені для виконання загальних завдань державного управління.** Однак у межах адміністративно-територіальних одиниць здійснюються не лише функції державного управління у вузькому значенні цього поняття (тобто суто адміністративні функції), а й певні політичні функції. **Адміністративно-територіальні одиниці не є суто географічним явищем. Це матеріальна основа організації публічної влади, що склалася на окремій частині державної території.**

Автономія супроводжує унітарну форму державного устрою і за таких умов розглядається як засіб децентралізації. За своєю юридичною природою автономія є самоврядуванням населення на частині території держави. Статус автономних одиниць відмінний від правового положення звичайних адміністративно-територіальних одиниць. Найчастіше цей статус надається не всім, а лише окремим частинам держави. Виняток становлять автономії в Іспанії та Італії. Автономії в унітарних країнах утворюються за адміністративним і національним принципами з урахуванням історичних та географічних факторів. Прикладами адміністративних автономій є більшість областей в Іспанії та Італії, а також автономні області в Португалії (острови Мадейра та Азорські). До національних автономій слід

віднести Гренландію і Фарерські острови в Данії, Аландські острови в Фінляндії, Гасконію і Каталонію в Іспанії, а також області Трентіно-Альто Адідже, Фріулі-Венеція Джулія і Валь д'Аоста в Італії. Існують національні автономії і в деяких інших країнах (Молдова, Узбекистан).

В Іспанії, Італії і Португалії компетенція органів автономій визначена і в спеціальних актах — статутах, порядок введення цих статутів різниться, але у будь-якому випадку відповідні процедури потребують взаємодії представницьких органів автономії та парламенту.

Територія федеративної держави розглядається як сукупність територій суб'єктів федерації — штатів (Австралія, Бразилія, Венесуела, Індія, Малайзія, Мексика, Нігерія, США), провінцій (Аргентина, Канада, Пакистан), земель (Австрія, ФРН), республік (Росія).

Серед зазначених держав слід виділити **асиметричні федерації**. Прикладом такої федерації може бути **Росія**, в якій, **крім республік, до суб'єктів федерації віднесені за Конституцією 1993 р. краї, області, міста федерального значення (Москва і Санкт-Петербург), а також автономна область і автономні округи**. І хоч усі названі суб'єкти визнаються рівноправними, статус республік визначається федеральною конституцією і конституціями самих республік, а статус інших суб'єктів — федеральною конституцією і статутами цих суб'єктів, прийнятими відповідними законодавчими органами

За суб'єктами федерацій не визнається право виходу — так зване право сецесії. Водночас загальною рисою є наявність у кожного суб'єкта власної системи органів влади, зокрема, законодавчих, виконавчих і судових органів.

Наявність у **федерації** двох систем органів влади робить необхідним розмежування компетенції між ними. В світі існують різні варіації розподілу повноважень між Центром і суб'єктами.

Чотири основні різновиди розмежування цієї компетенції

В Конституціях США, Австралії, Бразилії, Мексики, визначена сфера виключної компетенції федерації, а сфера компетенції	Конституція Канади визначає дві сфери виключної компетенції — федерації і сферу суб'єктів федерації.	В ФРН, Росії – дві сфери компетенції: визначення виключної компетенції федерації і конкуруючої	В Індії конституція встановила три предметні сфери компетенції: виключну компетенцію
---	---	---	---

<p>суб'єктів утворюється шляхом передачі їм так званих залишкових повноважень.</p> <p>Такі федерації прийнято називати децентралізованими</p>	<p>Встановлено два переліки питань, відповідно до повноважень федерального парламенту і законодавчих органів провінцій.</p>	<p>компетенції.</p> <p>У сфері конкуруючої компетенції можуть приймати рішення як федеральні органи, так і органи земель.</p>	<p>федерації, виключну компетенцію штатів і спільну (конкуруючу) компетенцію федерації та штатів.</p>
---	---	--	--

Члени конфедерації передають об'єднанню частину своїх суверенних прав, на підставі чого конфедерація може виступати як окремий суб'єкт міжнародного права. Проте конфедерація не наділена якістю суверенності. Незважаючи на передачу частини прав, суверенними залишаються тільки держави – члени відповідного об'єднання. Спільні органи, що формуються в конфедерації, наділені обмеженою компетенцією (звичайно у сфері міжнародних відносин). До того ж держави-члени мають право скасовувати акти цих органів і право виходити зі складу конфедерації.

Класичними прикладами конфедерацій вважаються США з 1776 до 1787 р., Швейцарія до 1848 р., Германський союз з 1815 до 1867 р. Практика конфедеративних об'єднань відома і новітній історії. Зокрема, за останні 40 років були утворені і самоликвідувалися такі конфедерації, як Об'єднана Арабська Республіка (Єгипет і Сирія) та Сенегамбія (Сенегал і Гамбія). У розвинутих країнах подібного не траплялося.

Окремі конфедерації мало чим відрізнялися від міжнародних організацій. Відмінність тут можна було простежити лише на рівні намірів тих, хто об'єднується, проголошених у відповідних документах, і змісту повноважень, наданих спільноутвореним органам. Це, зокрема, пояснюється наслідками процесу міждержавної інтеграції та утворенням таких складних за своїми характеристиками міждержавних об'єднань, як Європейський Союз, динаміка політичної еволюції якого не дає змоги на сьогодні чітко відмежувати його від традиційних міжнародних організацій та конфедерацій.

Іноді можна знайти **реальне сполучення якостей федералізму і конфедералізму.** Прикладом такого сполучення є Об'єднані Арабські Емірати, кожна незалежна арабська держава може за певних умов

приєднатися до ОАЕ. За основним законом емірати суверенні. При цьому зберігається дія всіх міжнародних договорів, підписаних окремими еміратами до створення ОАЕ, а при укладанні нових договорів, що зачіпають інтереси або «особливе становище» конкретного емірату, федеральний уряд повинен враховувати позицію останнього.

Політичні режими – найважливіша ознака політичних систем. **Політичний режим – це не лише сукупність засобів і методів організації та здійснення державної влади, управління, а й середовище, умови політичного життя суспільства на даному етапі історичного розвитку.**

Поняття "політичний режим" охоплює не весь зміст поняття "політична система", а лише політико-владний спектр, тобто **характер відносин між тими, хто володарює і хто підпорядковується.** Отже, воно може означати:

По-перше, процесуальні аспекти інститутів політичної системи, взаємодію суб'єктів політичного процесу в структурі політичної системи.

По - друге, механізми розподілу влади у політичному просторі.

По - третє, характер відносин між політико-владними і політико-невладними суб'єктами.

По-четверте, характер відносин між політичними і неpolітичними інститутами.

Політичний режим розкриває характер відносин між:

- державою і громадянами;
- вищими органами державної влади; державою і органами регіонального і місцевого самоврядування;
- державою і партіями; правлячими елітними групами і опозицією;
- виборчою системою і формою державного правління;
- партіями і групами тиску;
- ідеологічними і неідеологічними формами політичного процесу.⁷

Основа класифікації політичних режимів:

- принцип поділу влади; багатопартійність та наявність опозиції;
- принципи взаємовідносин громадянського суспільства з державою;
- дієвість законів, гарантії прав, свобод громадян, їх законослухняність та рівень політичної культури.

Виходячи з цього, виділяють **три основні різновиди політичних режимів: авторитарний, тоталітарний, демократичний.** До того ж, в багатьох країнах, де політичні системи мають перехідний характер, одночасно можна побачити окремі риси різних політичних режимів.

Вносить свої корективи і сучасний стан релігійності населення, особливо там, де вона набуває радикальних форм.

Порівняльна таблиця політичних режимів

Авторитарний режим:	Тоталітарний режим:	Демократичний режим:
<ul style="list-style-type: none"> - зосередження значної влади в руках однієї особи чи групи осіб; - занижує чи виключає роль представницьких органів влади; - рекрутування політичної еліти шляхом призначення згори; - значне обмеження політичних прав, свобод, діяльності політичних партій та інших суспільних угруповань; - народ не визнається головним джерелом влади, дії державних інститутів суворо регламентовані, можливості опозиції зведені до мінімуму; - не виключаються політичні репресії; нема поділу влади на три гілки з системою противаг; - головною опорою є домінуючи вертикальні структури влади, армія, каральні органи. Адміністративно- 	<ul style="list-style-type: none"> - монополія влади однієї особи, політичної сили, ідеології, що охоплює всі сфери життя без винятку; - скасовує роль представницьких органів влади, їх існування формальне; - номенклатура перетворюється в окремий клан; - повне обмеження політичних прав, свобод, заборона діяльності всіх політичних партій, окрім однієї правлячої; - псевдореволюційна фразеологія, все начебто робиться від імені народу (в якого або не питають, або який правди не знає й від страху все схвалює); - тотальні терор, репресії – норма життя; влада 	<p>Народ – єдине джерело влади. Виборність, безпосередня та представницька демократія;</p> <ul style="list-style-type: none"> - органи державної влади, місцевого самоврядування обираються населенням на рівних, загальних засадах при таємному голосуванні; - діє багатопартійна система, розподіл влади з системою противаг; - верховенство права, закону; - пріоритет прав, свобод людини, громадянського суспільства при державних гарантіях; - плюралізм поглядів, форм власності, господарювання, терпимість до інакомислення, заборона цензури; - контроль електорату

командний метод керівництва; - існує цензура, але не тотальна; - допускається свобода особистості в неполітичній сфері; - формально можлива багатопартійність, характерні для перехідного періоду.	централізована й нетерпима до будь-якого інакомислення, цензура на все; - чітка вертикаль державної влади, військо, суди...; - каральні органи за вказівкою згори; тотальний контроль, уніфікація життя.	над владними структурами. В реальному житті демократичні режими бувають: ліберально-демократичні, консервативно-демократичні, народно-демократичні але не охлократичні (влада натовпу)
---	--	---